

RÓŻNE ASPEKTY WPŁYWAJĄCE NA REALIZACJĘ ŚRODKA ZABEZPIECZAJĄCEGO – OPIS PRZYPADKU

dr n.med. Maciej Kuśmerek

Klinika Psychiatrii Dorosłych Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Art. 93b.kk Orzekanie i uchylanie środka zabezpieczającego

- ▣ § 1. Sąd może orzec środek zabezpieczający, gdy jest to konieczne, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez sprawcę czynu zabronionego, a inne środki prawne określone w tym kodeksie lub orzeczone na podstawie innych ustaw nie są wystarczające. Środek zabezpieczający, o którym mowa w art. 93a *rodzaje środków zabezpieczających* § 1 pkt 4, można orzec jedynie, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez sprawcę czynu zabronionego o znacznej społecznej szkodliwości.
- ▣ § 2. Sąd uchyla środek zabezpieczający, gdy dalsze jego stosowanie nie jest już konieczne.

Art. 93a. Rodzaje środków zabezpieczających

§ 1. Środkami zabezpieczającymi są:

elektroniczna kontrola miejsca pobytu;

terapia;

terapia uzależnień;

pobyt w zakładzie psychiatrycznym

Art. 31. § 1.

Nie popełnia przestępstwa, kto, z powodu choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego lub innego zakłócenia czynności psychicznych, nie mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swoim postępowaniem.

Art. 203. Opinie o stanie zdrowia sprawcy umieszczonego w zakładzie zamkniętym

§ 1. Kierownik zakładu psychiatrycznego, w którym wykonuje się środek zabezpieczający w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym, nie rzadziej niż co 6 miesięcy przesyła do sądu opinię o stanie zdrowia sprawcy umieszczonego w tym zakładzie oraz o postępach w leczeniu lub terapii. Opinię taką kierownik zakładu psychiatrycznego obowiązany jest przesłać bezzwłocznie, jeżeli w związku ze zmianą stanu zdrowia sprawcy uzna, że jego dalsze pozostawanie w zakładzie nie jest konieczne.

Art. 204. Orzekanie w przedmiocie dalszego pobytu sprawcy w zakładzie psychiatrycznym

§ 1. Jeżeli wobec sprawcy orzeczono pobyt w zakładzie psychiatrycznym, sąd, nie rzadziej niż co 6 miesięcy, orzeka w przedmiocie dalszego stosowania tego środka, a w wypadku uzyskania opinii, że dalsze pozostawanie sprawcy w zakładzie nie jest konieczne – bezzwłocznie. W razie potrzeby sąd zasięga opinii innych biegłych.

Art. 200c. Kierowanie do zakładu psychiatrycznego o podstawowym zabezpieczeniu

Do zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami podstawowego zabezpieczenia kieruje się sprawcą, który nie kwalifikuje się do zakładu psychiatrycznego, o którym mowa w art. 200a kierowanie do zamkniętego zakładu psychiatrycznego o maksymalnym zabezpieczeniu oraz w art. 200b kierowanie do zakładu psychiatrycznego o wzmocnionym zabezpieczeniu.

Opis przypadku

Dane z wywiadu od pacjenta

S.R. ma lat 55. Jest kawalerem, bezdzietny. Matka pacjenta, żyje. Ojciec zmarł w 1975 r. na białaczkę. Ma dwóch młodszych braci. Utrzymuje regularny kontakt z rodziną. Matka i jeden z braci leczą się psychiatrycznie. Wykształcenie zawodowe, klas nie powtarzał. Jest monterem instalacji sanitarnych. Podaje, że przepracował 5 lat, następnie zachorował na schizofrenię paranoidalną. Pozostaje na rencie. Zaprzecza, aby cierpiał z powodu innych chorób. Urazy głowy neguje. Neguje uzależnienie od alkoholu i SPA. Do tej pory nie karany. Leczony psychiatrycznie od 1987 r. Do tej pory 8 razy hospitalizowany.

Treść zarzutu

Pacjent S.R. był podejrzany o to, że w okresie od **04 sierpnia 2010 r. do 07 kwietnia 2011 r.** wobec sąsiadów kierował groźby popełnienia na ich szkodę przestępstwa pozbawienia życia i zdrowia oraz podpalenia domu, które wzbudziły w zagrożonych uzasadnioną obawę ich spełnienia tj. o czyn z **art. 190 § 1 k.k.**

- ▣ W badaniu sądowo-psychiatrycznym rozpoznano u S.R. chorobę psychiczną o obrazie schizofrenii paranoidalnej. Nie stwierdzono uzależnienia od alkoholu czy narkotyków.
- ▣ Biegli uznali, że w czasie dokonywania zarzucanych mu czynów nie był w stanie rozpoznać ich znaczenia i pokierować swoim postępowaniem. Zachodziły więc przesłanki art. 31 § 1 k.k.

Stan psychiczny pacjenta w okresie sporządzania pierwszej opinii zwalniającej- marzec 2019

- ▣ Stabilny stan psychiczny na przestrzeni okresu kilku lat.
- ▣ W zachowaniu pacjent spokojny, współpracujący w procesie terapeutycznym, przyjmował leki regularnie, bez oporu (Decladol i Klozapol).
- ▣ Nie ujawniał zachowań gwałtownych, uczestniczył w zajęciach terapeutycznych i spacerach po terenie szpitala, nie wykazywał tendencji ucieczkowych.
- ▣ Negatywnie oceniał swoją postawę związaną z dokonanym czynem niedozwolonym, krytyczny wobec karalności czynu.
- ▣ Na przestrzeni ostatnich lat nie ujawniał czynnych treści psychotycznych, bez formalnych zaburzeń myślenia.
- ▣ Prezentowana silna koncentracja na treściach religijnych, nie była podyktowana przesłankami urojeniowymi i stanowi w naszej ocenie czynnik ochronny w zakresie dalszego funkcjonowania.
- ▣ Skala HCR-20

Aktualna sytuacja

VII 2018r. - Sąd Rodzinny przyznaje opiekę prawną bratu S.R.

V 2019r. - Sąd Rejonowy postanawia uchylić wobec S.R. środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym i nałożyć na niego obowiązek terapii przez stawiennictwo w Poradni Zdrowia Psychicznego z częstotnością raz w miesiącu

Uzasadnienie:

(...) Jak wynika z aktualnej pisemnej opinii biegłych lekarzy psychiatrów i psychologa (...) w obecnym stanie psychicznym u internowanego S.R. nie stwierdzamy znacznego ryzyka przerwania leczenia, pogorszenia stanu psychicznego i popełnienia podobnego czynu zabronionego o znacznej szkodliwości społecznej (...)

VI 2019r.- zażalenie Prokuratora Rejonowego na postanowienie Sądu Rejonowego z maja 2019r.

(...) **Zarzucam:**

błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, polegający na błędnym przyjęciu przez Sąd I instancji, że nie zachodzą przesłanki do dalszego stosowania internacji, podczas gdy prawidłowa ocena stopnia prawdopodobieństwa popełnienia przez sprawcę ponownie czynu zabronionego w świetle sytuacji życiowej sprawcy winna skutkować stosowaniem wobec niego w dalszym ciągu środka zabezpieczającego w postaci leczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym (...)

(...) Wnoszę o zmianę postanowienia poprzez orzeczenie o dalszym stosowaniu wobec S.R. środka zabezpieczającego w postaci zamknięcia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym, a w razie nieuwzględnienia zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych, wskazanie Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie jako podmiotu leczniczego, w którym podejrzany ma się zgłosić celem wykonania środka zabezpieczającego (...)

(...) W ocenie Prokuratury sytuacja rodzinna i życiowa S.R. prowadzi do wniosku, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo popełnienia przez niego czynów o znacznej szkodliwości społecznej. Bez wątpienia rodzina R. pozostaje w ostrym konflikcie z rodziną L. Konflikt ten trwa, o czym świadczy chociażby okoliczność, że wobec brata S.R. oraz ich matki również stosowano internację w związku z dokonaniem czynów z art.190§ kk na szkodę rodziny L.

(...) ponadto opinie będące podstawą do wydania zaskarżonego postanowienia nasuwają poważne wątpliwości co do tego czy S.R. będzie leczyl się w warunkach ambulatoryjnych skoro cierpi na chorobę psychiczną- schizofrenię paranoidalną.

VII 2019r.- Sąd Okręgowy, Wydział Odwoławczy postanawia uchylić zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego i przekazać sprawę do ponownego rozpatrzenia Sądu Rejonowego w Łodzi

Uzasadnienie:

(...) Zauważyć trzeba, że przepis art.199 § 2 pkt 1 i 2 k.k.w. jest jednoznaczny i wymaga on aby przed orzeczeniem, zmianą lub uchyleniem środka zabezpieczającego sąd wystuchał m.in. psychologa, a w sprawach osób niepoczytalnych – ponadto lekarza psychiatrę. Tymczasem Sąd meriti powyższego nie uczynił. Żaden przepis prawa nie pozwala na odstępstwo od tej obligatoryjnej czynności, a w szczególności nie można poprzestać jedynie na zapoznaniu się z pisemną opinią biegłych .

(...) Sąd I instancji powinien rozważyć przeprowadzenie wywiadu kuratorskiego w szczególności celem ustalenia sytuacji mieszkaniowej, bytowej członków rodziny, możliwości sprawowania kontroli nad procesem leczenia S.R. przez brata, przy uwzględnieniu, że matka i drugi brat cierpią na chorobę psychiczną. Kurator sądowy winien także ustalić, jaki jest obecnie stan natężenia konfliktu sąsiedzkiego oraz jaką postawę prezentują aktualnie członkowie rodziny R. oraz sam podejrzany.

(...) Błędem było bowiem oparcie się przez Sąd przy podejmowaniu decyzji w przedmiocie zmiany środka zabezpieczającego jedynie na wnioskach wyływających z opinii biegłych.

IX 2019r.- Sąd Rejonowy w Łodzi postanawia stosować w dalszym ciągu środek zabezpieczający w postaci pobytu w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym w SPZOZ w Łodzi.

Uzasadnienie:

(...) Sąd przez wiele lat orzekał o potrzebie dalszego stosowania wobec S.R. środka zabezpieczającego(...) Lekarze podkreślali, że nadal jest bezkrytyczny i prezentował treści urojeniowe o charakterze religijnym inspirowany odwiedzającymi go Świadcami Jehowy (...) Lekarze byli przekonani, że rodzeństwo nie zapewni mu opieki, a zwłaszcza nie dopilnuje kontynuacji leczenia w warunkach ambulatoryjnych(...)

Zmiana lekarzy wydających opinię spowodowała zmianę oceny w zakresie dalszego stosowania środka (...).

IX 2020r. -Pacjent nadal
przebywa w oddziale...